

RAJKA DOBRONIĆ-MAZZONI

Slavujevac 6
10000 Zagreb

UDK: 78.071:929 Dobronić, A.

DJETINJSTVO I MLADOST SKLADATELJA ANTUNA DOBRONIĆA U JELSI I NA HVARU

Prilog građi za životopis

U članku se iznose podaci o životu i glazbenom djelovanju istaknutog hrvatskog skladatelja Antuna Dobronića u rodnoj Jelsi i na otoku Hvaru do 1900. godine, na temelju njegova dopisivanja i onodobnih novinskih članaka.

Antun Dobronić, sin pomorca Prošpera (1825-1895) i Barbare r. Selem (1834-1916), rođen je u Jelsi 2. travnja 1878., a umro u Zagrebu 12. prosinca 1955. U obiteljskom krugu bio je nazivan Tonči ili Tonculi.

Otac Prošper je na svojim dugotrajnim putovanjima jedrima morem, koja su trajala po dvije i po tri godine, prevezio vino, maslinovo ulje, slane srdele i druge hvarske proizvode i njima trgovao "na Levantu" i u drugim dalekim zemljama.

Majka Bare, po Antunovu sjećanju plemenita, topla i brižna žena, morala je za očevih odsustava biti glava obitelji i voditi svu brigu o kući i djeci. Antun je bio zadnje dijete u obitelji. Iako je u jelšanskim crkvenim knjigama zavedeno desetero Dobronićeve djece, majka je Tonculiju govorila da je on bio dvanaesti, no u tadašnjim teškim zdravstvenim i ekonomskim uvjetima na otoku, u obitelji Prošpera i Barbare odraslo je samo četvero njihove djece.

Osim za majku, mali je Tonči od najranijeg djetinjstva iskazivao posebnu ljubav za glazbu. Majka ga je držala još u naručju kada ju je on, prilikom svirke limene glazbe na jelšanskoj rivi, pokretima silio da ga odnese u prvi red slušatelja.

Djetinjstvo je provodio kao sva jelšanska djeca s kraja 19. stoljeća: bos, sa slanom srdelom i komadom kruha za večeru / što je jamačno djelovalo na to da je cijelog života bio zdrav/. Najvaženija i najuautoritativnija osoba na otoku, hvarski biskup, urezao se duboko u svijest malog dječaka: prilikom posjeta Jelsi je biskupov ornat i pompa koja ga je okruživala urodila željom da i mali Tonči jednom postane - biskup hvarski. Kada je jelšanski pučkoškolski učitelj htio jednom prilikom predstaviti biskupu izvanredno darovito dijete, odveo je malog Antuna biskupu u dvor u gradu Hvaru. Na službenom primanju biskup je postavljao dječaku standardna pitanja o ocu, majci, braći, školi i tome slično. Nakon učiteljeve intervencije prema kojoj je Tonči trebao nešto upitati biskupa, dječak je postavio sljedeće upite: "Gospodine preuzvišeni biskupe, kako ste vi? Kako vaša supruga?"

Iako u Jelsi nije bilo nikakvih mogućnosti za sistematsku glazbenu izobrazbu, već tada su neke jelšanske kulturne gospođe zapazile glazbenu nadarenost malog Dobronića i dale mališanu prvu pouku u sviranju glasovira. Kada je Tonculi imao 11 godina, u Jelsi je bila osnovana mjesna limena glazba u kojoj je učio i zatim svirao klarinet, na veliko zadovoljstvo voditelja glazbe, Talijana Vittoria Raimondi-ja.

Nakon završenog osnovnog školovanja u Jelsi, najbolju mogućnost za dalje školovanje u tadašnjim teškim ekonomskim i društvenim prilikama obitelj je našla u učiteljskoj školi u Arbanasima kraj Zadra. U toj izvrsnoj pedagoškoj ustanovi, rasadniku intelektualaca u Dalmaciji, Dobronić je, uz ostale predmete, marljivo učio svirati glasovir. Osim toga je učio *"pjevanje i gudalicu, ali sam uvijek davao prednost glasoviru. Dne 18. srpnja 1896. položio ispit zrelosti. Boravak u Arbanasima u opće povoljno je djelovao na razvitak mog glazbenog osjećaja, jer kao učiteljski pripravnik uvijek bijah po Zadru, pa po sebi se razumije da nije bilo glazbene produkcije kojoj ne sudjelovah..."* pisao je sam Dobronić skladatelju F. K. Kuhaču 1906. godine.

Zadar je u ono vrijeme bio glavnim gradom Dalmacije s veoma razvijenom glazbenom kulturom, dašto talijanskom.

Odmah nakon mature na preparandiji mladi Dobronić je bio imenovan "privremenim učiteljem mješovite učione u Gdinju", malom mjestancu na hrptu otoka Hvara, 30 km udaljenom od Jelse. Slobodne je dane provodio u Jelsi, gdje se odmah uključio u kulturni život mjesta. Već za Silvestrovu večer 1896. godine aktivno je sudjelovao na koncertu u prostranoj dvorani hrvatske čitaonice, o čemu je opširno izvijestio Narodni list, br. 6, Zadar 20 siječnja 1897. g.:

Naši dopisi osobiti. Jelša, 6. siječnja.

(*Silvestrova večer*). - Zadnja večer od godine, ili kako negdje kažu, Silvestrova večer, više ili manje ugodno uzrujava sve duhove, svak želi, da se te večeri zabavi i da u veselom društvu dočeka ponoć, kad se je starom ljetu uz zveke čaša i vesele poklike dijeliti od svijeta, a ustupiti mjesta novom ljetu, koje svakom obećaje ljepšu sreću, pa ako mnoge poslie i prevari. Jelšanska mladež nije htjela da zaostane. Mlada srca, a poletna duše, trebala je da dade izliewa i oduška veselju, ali oni uradiše to ovoga puta na veoma plemenit način. Sviestni moći i ugodnosti glasbe i kazališta, *organizovaše nazad nekoliko vremena tamburaški zbor*, a u prostranoj dvorani hrvatske čitaonice prirediše takovu pozornicu, na kojoj može da predstavalja ma koje društvo. Zadnje večeri prošle godine u 8 sati stupiše na novo ustrojenu pozornicu *mladi tamburaši, pod ravnanjem mladog učitelja A. Dobronića, kojeg ide zasluga, što se je zbor ustanovio. Gospodin Dobronić je još mlad, nebroji osamnaestu godinu, ali je dokazao, da imade smisla za glasbu i žaliti je, što joj se ozbiljno neposveti. Tamburaši su svoju izveli prilično lijepo i to sliedeće komade: "Naprej", "Večer na Savi", "Vienac" iz opereta, Mazurka "Ja te ljubim", izvadak iz opere Nikola Zrinjski "Oj Hrvati". Zatim je sliedio liep i ugodan duet, kojeg su izveli P. Burić i I. Rendić. Oni su odpjevali krasnu pjesmu "Dalmatinski šajkaš" uz pratnju glasovira po učitelju Dobroniću. Prisutno občinstvo im je odobrilo oduševljenim pleskanjem ruku. A sada predjimo na predstavu..."*

Narodni list br. 72. Zadar od 11. rujna 1897. godine donosi program zabavne večeri od 15. t. m.:

"Program zabavne večeri, koju priređuje jelšanska omladina u dvorani "Hrvatske čitaonice" dne 15 t. m. I. Dio: Izvadja jelšanski tamburaški zbor. 1. A. Dobronić: *Koračnica jelšanskog tamburaškog zbora*. 2. I. Zajc: "Noćni stražar". 3. M. pl. Farkas: "Sretan imendan." 4. M. pl. Farkas: Izvadak iz "Pustinjakovog zvonca" tercet izvadaju: Dobronović (? op. a.), Machiedo, Ivanišević. 5. Dobronić: "Sliepac" pjeva tenor Vicko Grčina uz pratnju tamburaškog zbora. 6. M. pl. Farkas: "Šumi Marica". II. Dio: "Nezgode gospodina učitelja" vesela igra u jednom činu. Lica: Njuškalo, učitelj, P. Burić. Tobija, njegov sluga, J. Gamulin. Ivica, učenik, J. Machiedo. Tomica, L. Dobrović. Ples."

Isti list u broju 74 od 18. rujna 1897. godine izvješćuje o zabavi koju je priredila jelšanska omladina:

"Pišu nam iz Jelse, dne 16. rujna:

Sinoć nas je jelšanska omladina sa tamburaškim zborom i sa svojom predstavom baš divno zabavila. Velika dvorana bila je dubkom puna. Neki komadi popraćeni su od občinstva burnim pljeskanjem. *Sladatelju i zborovodji gospodinu A. Dobroniću bi predana kitica cvieća od jelšanskih krasotica*. Duet između gospode T. Vuičića i S. Gamulina ispao je dobro. U predstavi se je iztakao osobito gospodin P. Burić, svojom veselom žicom. Preko plesa pak se je skroz hrvatski govorilo, kao nijedan put do sada. Pohvalno! Dao dobar Bog, da naša vrijedna omladina, koja je svu svoju gorljivost uložila, da nas što bolje pozabavi, nebude malaksala, već se i unaprijed svojski zauzela za sve, što je plemenito i narodu koristno!"

"Prvu godinu učiteljavanja proboravih u Gdinju na otoku Hvaru. Boravak u tom zabitom mjestancu u velike je prijao mojoj kulturi. Tu bo počeh skladati u čemu me je Matijević samo bodrio.¹ Slijedeće tri godine službe proveдох u Vrisniku blizu mog zavičaja. Iz Vrisnika skoro svaki dan zalijećivah do rodne mi Jelse, gdje ustrojih tamburaški zbor" piše sam Dobronić skladatelju i muzikologu Franji Ksaveru Kuhaču (1834-1911).

Iz svih izvještaja je vidljivo da je Antun Dobronić bio voditelj glazbenog života Jelse: osnivač tamburaškog zbora, dirigent, zborovođa, orguljaš, glasovirač, pratitelj solista na glasoviru, a počeo je i bilježiti narodne pjesme i napjeve svojeg rodnog kraja. Njegovo glazbeno - umjetničke odlike bile su svagdje posebice isticane.

Sačuvana su dva novinska izvješća iz 1900. godine: *Sajam Velike Gospe*, Narodni list, Zadar, 17. kolovoza i *Proslava Strosmajerovog Jubileja*, Narodni list broj 74., Zadar, 22. rujna, koja ističu glazbenu djelatnost mladog učitelja u Jelsi za vrijeme njegova službovanja u Vrisniku. Budući da je u njima opisan društveno-kulturni život Jelse na početku 20. stoljeća, vrijedno je prikaze objaviti u cijelosti:

Narodni list, Zadar, iza 17. kolovoza 1900. Domaće vijesti.

"Pišu nam iz Jelse, 17. kolovoza:

Ovogodišnji sajam Velike Gospe izpao je posve mršavo. Osjeća se da je nevolja u narodu, koji se je prošlih godina u velikoj množini sgrćao na jelšanski sajam. Ove godine neimajući para, ostao je kući. Inače sve je po običaju prošlo, *samo nam je iztaknuti precizno i vješto odpjevanu Fallerovu misu pod ravnanjem vrlog učitelja Antuna Dobronića, koji, budi mimogred rečeno, uz svoju učiteljsku službu, razvija osobiti talent na muzikalnom polju. Kano orguljaš naše crkve učitelj jelšanske glazbe u velike je doprinio uspjehu. Po podne nadošla je glazba iz Staroga rada, ali nije mogla izvesti svoj program vani, radi kiše, te ga je izvadjala u mjestnoj čitaonici, gdje se je kašnje razvio ples.*"

Narodni list, br. 74. Zadar, 22. rujna 1900.

"Naši dopisi osobiti. - Jelsa, 12. rujna.

(*Proslava Strosmajerova Jubileja*). Ubava naša Jelsa najsvečanije proslavi jubilej velikog Strosmajera, miljenika i dobrotvora hrvatskoga naroda. Njezino rodoljubno pučanstvo pridruži svoje molitve molitvama sviuh Hrvata, e da njim dragi Bog produži do najdalje dobi dragocieni život odličnog i jedinog Mecene. Ciela varoš osvanu u svečanom ruhu, mile hrvatske trobojnice svud su lepršale a "Strosmajerovo šetalište" bilo je baš središte slavlja. Dugo to krasno šetalište plivalo je u moru hrvatskih boja. Na ulazima, uz slavoluke, vijale su se ogromne hrvatske zastave, a jedna do druge niz cielo šetalište mile trobojnice. U 8 sati naš društveni član velečasni D. n. Vice Gamulin odpeva svetu misu uz orgulje, blagodareći dragomu Bogu za riedki i sretni god, molbom, da još za dugo produži dragocieni život milog svečara. Družinari čitaonice, svojim upraviteljstvom na čelu i občinska upra-

va prisustvovahu korporativno svetoj misi, a velika crkva bila je dubkom puna otmenog občinstva. Krasni spol u elegantnim toaletama bio je tu sav bez iznimke. Svak zaokupljen mišlju i ganut molio se je vruće Previšnjemu, za velikog dobrotvora. Poslie svete mise predvodjeni trobojnicom uputismo se do občinskog doma, u kojem je i naša hrvatska čitaonica, a na uglu iste ulazak u "Strosmajerovo šetalište". Tu, na otvorenom i prostranom mjestu, občinski načelnik, stara hrvatska korenika, vitez Niko Duboković, jezgrovitim i ganutljivim govorom ocrta život i dobročinstva našeg Strosmajera, a svi stojeći i odkritih glava, pri najvećoj mirnoći i tišini slušasmo toli rodoljubne rieči velezaslužnog starešine. Pri svršetku govora gospodin načelnik vršeći nalog jednodušnog vieća odkri liepu ploču na občinskom domu, nadpisom "Strosmajerovo šetalište", a tada uzklicima: živio naš Strosmajer, naša dika, naš ponos! Živio veliki dobrotvor hrvatskoga naroda itd. nebi kraja ni konca. Poslije te burne aklamacije, do 40 što djevojčica u bjelini, kapicama i malim torbama na trobojnoj vrpici, što mladića takodjer pod kapicama i trobojnim kokardama, zapjevaše: Ljubimo te naša diko!. Dragi uredniče, to je bio vrhunac slavja, orosiše se oči svakome, a moje slabo pero ne može da opiše taj trenutak. Za tim pjevačice i pjevači predvodjeni hrvatskom trobojnicom, a za njima občinski načelnik sa upraviteljstvom, župnički upravitelj i ostala gospoda uzvanici sa svećenicima. S. Gamulinom i T. Grčinom, krasni spol, družinari čitaonice i mnoštvo naroda - a mnogo ga bijaše i sa okolice došlo - krenuše na "Strosmajerovo šetalište" pjevajući: "Liepa naša domovina". Impozantna i neopisiva povorka, pjevajući razne rodoljubne pjesme, povrati se na šetalište u velike prostorije hrvatske naše čitaonice, gdje se pjevanje razvi u živahan ples. U večer bila je razsvjeta "Strosmayerovog šetališta", občinskog doma, čitaonice i velikog gata, a krasna, velika pozornica sa "Živio Strosmajer" sjala je na občinskom domu. *Okolo 8 1/2u velikoj plesnoj dvorani čitaonice sliedio je koncert, pod vještom upravom nadobudne mlade sile, vriednog i požrtvovnog pučkog učitelja gospodina Antuna Dobronića, sliedećim programom, koji je najbolje izpao.* 1. Runjanin. "Ljubimo te naša diko" pjeva zbor djece. 2. Preradović. "Pjesma koračnica". "Naša diko, naša slavo". Krasnoslovi gospodjica Ecija Carić. 3. Srabec. "Dalmatinski šajkaš". Za tenor i

bariton. Pjevaju gospoda T. Burić i L. Bui. 4. "Životopis Svečara". Čita gospodin B. Žufić. 5. Badarzevoska "La priere d'une vierge" za glasovir. Izvadja gospodjica Marica Carić. 6. Čurković. "Odlomak iz Bosinskog jezera" pjeva zbor djece i bariton gospodin L. Bui solo. 7. Stöhr. "La rose de Zagorie". Izvadjaju glasovir, fleta i klarin. 8. Zajc. "Zbor Žetelaka" iz opere Lisinskoga / Lizinka, op. autora/. Pjeva zbor djece. Svakoga zadivi dražesna Ecija, kćer poznatog književnika profesora Jurja Carića, koja pred svečarevom slikom, narešenom trobojnicama i cviećem, krasnoslovi Preradovićevu koračnicu: Naša diko, naša slavo. Poslije koncerta razvi se sjajan ples, koji je trajao do kasne noći i s njim završi živa, iskrena i zahvalna manifestacija Jelse velikom Strosmajeru. Osim pojedinih osoba, brzojaviše svečaru občina, čitaonica, gospodje i gospodične njih 70 sa 210 rieči, gospoda takodjer 70 njih sa 250 rieči".

Dobronić je u Arbanasima položio ispit osposobljavanja /stručni ispit/ te je 10. listopada 1900. godine imenovan "privremenim učiteljem muške učione", a 5. studenoga iste godine "stalnim učiteljem četverorazredne muške škole u Visu". Time završava razdoblje aktivne djelatnosti na Hvaru skladatelja i velikog zaljubljenika u rodnu Jelsu i čitav otok, kasnijeg istaknutog hrvatskog skladatelja Antuna Dobronića.

BILJEŠKE:

- ¹ Svećenik Pavao Matijević (Stari Grad na Hvaru 1866-1901) bavio se teoretski i praktično glazbom, većim dijelom u Dubrovniku. Dobronića je od rane mladosti poticao na bavljenje glazbom i davao mu pouku u skladanju.

BIBLIOGRAFIJA:

ANTUN DOBRONIĆ, Zbornik radova povodom 40. obljetnice smrti, Matica hrvatska, Jelsa 1995.

CHILDHOOD AND YOUTH OF THE COMPOSER
ANTUN DOBRONIĆ IN JELSA AND ON THE
ISLAND OF HVAR

Summary

The paper deals with the early years of the outstanding modern Croatian composer Antun Dobronić (1878-1955), born in Jelsa on the island of Hvar, from his childhood to the year 1900, when he moved to Vis. Although a precocious musical talent, at first he had to become a simple teacher in the villages near Jelsa, but nevertheless managed to organize a lively musical life in his native town. Data on his activity in that time are based on his correspondence, as well as on contemporary newspaper articles.